

at ikke det, at Shylock er Nagrer, pengegjerrig og hevnløst, betegner ham som Jøde, efter som de samme Egenskaber findes iblandt de Christne; men at Shakspeare tilkjendegiver hans Nationalitet ved den Eiendommelighed i hans Maade at ræsonnere og udtrykke sig paa, at han bestandigt fører det Concrete og Aandelige tilbage til det abstract Naturlige. Der er vistnok nogen Sandhed i dette Vint, men dog holde de Exempler, Heiberg anfører, ingenlunde Stik. At Shylock saaledes, naar han i sit Kjøbmandsprog kalder Antonio god, derved kun mener formuende, er Noget, han har tilfælles med alle Kjøbmænd i Datid og Nutid; Replikken „Stibe ere kun Planer, Søfolk kun Mennesker o. s. v.“ beviser ingenlunde, at Shylock „her reducerer Antonios hele Formue til de materielle Planer“, men udtrykker i hans Mund kun det Ulfke i Besiddelsen; Sætningen, at et Pund af Mandskjød ikke har den Værdi som Kjød af et Saar, bliver naturligvis kun sagt som Udflugt, for at laae Sagen hen som ringe og faae Contracten opfat, og endelig er Hovedreplikken: „jeg er en Jøde! har en Jøde ikke Vind? har en Jøde ikke Hænder, Lemmer, Organer, Sandser, Høleiser, Videnskaber? o. s. v.“ jo kun en ganske ligefrem, veltalende og uigjendrivelig Protest mod Undertrykkelsen.

Der forekommer mig slet ikke at være nogen Grund til at betvivle, at Shakspeare netop har villet betegne Shylock som Jøde ved Hænsyn og Grusomheden, kun at han karakteriserer ham ved mange andre Egenskaber end disse. „Har Shakspeare da deelt sin Tids Fordomme? Har en Mand som Shakspeares overhovedet kunnet nære Fordomme, det være sig religiøse, nationale eller hvilketsomhelst?“ Hans Ungdoms-fildring af Pigen fra Orleans giver allerede et bekræftende Svar paa dette Spørgsmaal, Intet er jo desuden mere naturligt, og talrige Steder i „Kjøbmanden“ tyde derpaa; men beundringsværdigt er det ligesuldt, hvilken Ret i Uretten Shakspeares Genie, maaskee ham selv uafvidende, har tildeelt Shylock, og med hvor mange sædeligt neutrale, reent karakteristiske Træk han har betegnet hans Herkomst. Man føler, at Shylocks Tannelse heelt hviler paa det gamle Testaments Grund, og at Handelen er den eneste Vej, gjennem hvilken han staaer i Forbindelse med den senere Tids Kultur. Som Portia henter sine Vignetter fra den græske Mythologi, saaledes han sine fra Moses og Propheterne. Hans egen Stamme er ham endnu bestandigt „den hellige Stamme“, han har „aldrig følt Forbandelsen“, der er udgaaet over den, forend nu, da hans Datter er flogtet med hans Statte, hans Tale har Selvelse, naar han retfærdiggjør sig med Jacobs Exempel. Der er noget Patriarkalt ved hans Forhold i Hjemmet. Shakspeare har dernæst søgt at betone det Jødiske i hans Respect for og haardnakke Fastholden ved Loven og dens Bogstav, i hans Puffen paa den formelle Ret, der jo er hans egen eneste Tilflugt i Samfundet, og i hans sædelige Begrebers deels naturlige og deels forfæltig trodsige Begrænsning og Indskrænkning til Gjengjeldsprincipet: Die for Die og Tand for Tand, og Blod for Hornærmelsen. Han er intet vildt Dyr, han er ingen Hedning, der giver de naturlige, slette Drifter frit Løb, hans Had er ikke utæmmt eller ubehersket, han holder det indstængt i sin lovlige Ret som en Tiger i et Buur. Han har andre Begreber om Vren, om Ret og Uret end hans christelige Omgivelser, mere ufuldkomne og forældede Begreber, men han har sin Stammes Begreb derom. Han mangler som middelalderlig Jøde Forestillingen om det Ridderlige, som hans christne Undertrykkere have. En Ridder kan udfjelde og bespytte Den, der tager Renter, som Antonio gjør, fordi det efter den ridderlige Forestilling er uhæderligt at tage Renter, derfor er han ligesuldt en Ridder; en Ridder kan leve paa sine Venners Pung, og bringe dem til Undergangens Rand ved sin Vidsindighed, som Basanio gjør, han er Ridder ligesuldt; en Ridder kan bortføre en ung Pige fra hendes Faders Huus og lade hende stjele dennes Klenodier, ifald han er Jøde, som Lorenzo gjør; alt Dette og meget Mere kan en Ridder efter Middelalderens Forestilling ubesmitet gjøre. Men en Ridder kan ikke være smudsig og smaalig, ikke lægge omhyggelige, fint beregnede Planer for Binding, ikke vægre sig ved at have fælles Pung med sine Venner, ikke benytte sig af Armodens Trang til at berige sig ved Laan, uden at han i samme Dieblit ophører at være Ridder. Der er noget Stort, noget Breit og Vist, noget Udelmodigt, noget Herskeragtigt og Vethenlevende ved Forestillingen om det Ridderlige, som Shylock mangler, som han ikke forstaaer, som han aldrig har faaet eller kan faae i sit Hoved. Shylock har ikke et Dieblit nogen ond Samvittighed ved Noget af hvad han gjør; det kommer af at hans Handlinger stemme overens med hans Begreber. End ikke Begrebet Vren mangler han, det Begreb, der er Nøglen til selve det Ridderlige; var hans Vresfølelse ikke saa stærk, vilde han ikke ofre saa stor en Sum blot for at faae Hevn for en Vreskrænkelse; men som før: hans Begreb om Vren er et lavere end det ridderlige; han har ingen Ridderære, kun den nøgne menneskelige Stolthed.

Løstrevet fra den Jordbund, det Samfund, det Sprog, hvori hans Mand hører hjemme, har den endnu bevaret sin østerlandske Charakter. Videnskab er hans Væsens Kerne, det er hans Videnskab, der har gjort ham rig, han er liden-

stabelig i at handle, at beregne, at fornemme, at hade og at hevne sig, i Alt. Han hader Antonio med samme Voldsomhed, hvormed han elsker sine Juveler, og det er ikke Pengegjerrigheden, men Videnskab, der gjør ham til et Umennefte, efter som han Intet vil høre om Pengene, da Videnskab har naaet sit Høieste. Af denne mørke hebraiske Videnskablighed, der kan forfølges indtil Enkeltheder i Dictionen, følger blandt Andet hans levende Had til Dødsbed og Lediggang, et Træk, om hvis oprindeligt jødiske Charakter man kan overbevise sig ved at blade i Salomons Ordspog; han afstediger Lancelot med Ordene: „Vandbier er der ikke Plads til i min Kube“. Det almindeligt østerlandske i denne Videnskabslid-tergi er ikke saameget antydet ved Shylocks Brug af Vignetter og Metaphorer, thi alle Shakspeareste Figurer bruge mange Vignetter, som ved Metaphorernes Art, idet de gjerne nærme sig Parabelformen (see f. Ex. Veraabelsen paa Jacobs Smilthed, eller Forsvarstalen, der begynder „I har iblandt Jer mange kjæbte Trælle“); det særligt Jødiske ligger i, at hin tørre, brændende Videnskab bestandigt kun bruger Billeder og Vignetter i en eiendommelig ædre Forstandigheds Tjeneste, saa at den skarpe og stærkende Logik, der kaster enhver Beskyldning med Renter tilbage, altid er det overveiende Hensyn. Denne ædre Logik, der hos Shylock er Videnskabens usæd-velige Form, har bestandigt et dramatisk Svung, hans egen Tankegang bevæger sig i Spørgsmaal og Svar, og han svarer næsten altid kun med et nyt Spørgsmaal, et underordnet, men betegnende Træk, der gjenfindes i Skildringer af Jøder fra de ællestyeste Tider.

Hr. Mangius' Udjølelse af Shylocks Rolle er respec-tabel, holdt i en ædel Stil og har Routinens Dygtighed. Men den mangler et skarpt personligt Præg. Allerede Hr. Mangius' Mafte er lidet heldig, Shylock bør end ikke i det reent Udvoortes have Lighed med en ældre, velhavende Grosserer; men hvad er her i Dragt og Holdning, der antyder Snieren, Kjøbmanden, den forhaanede og Undertrykte? Shylocks Klædebrug er fin, hans Holdning er rank og han bærer sit Hoved høit. Der kunde dernæst gøres uendeligt Mere for ved Tonefald og Haandbevægelser at betegne Jøden. Shylocks Stemme bør være syngende, alle hans Bevægelser hurtige og livlige, hans Gestus større, end man ser dem i Norden. Hr. Mangius er som Shylock eens mod Alle, den virkelige Shylock indeslutter en Mangfoldighed af forskellige Personer. Hvis ikke Grundfarven i hans første Scene med Antonio er en fremtvungen Ydmyghed, en flebtil tilsyneladende Velvillie, en vanemæssig Underdanighed, da bliver det ufatteligt, at han tilsidst kan dupere Kjøbmanden, saa denne troer, han er isærd med at omvende sig. En Replik som denne:

„Hvad skal jeg svare? Skal jeg ikke svare:
„Har Hunde Penge? Mon en Kater da
Kan laane Jer tretusinde Ducater?“ osv.

bør derfor ikke siges med den Krænkedes stolte og retfærdige Selvfølelse, som Hr. Mangius siger den, men med prøvende, stikkende, drillende og dog overlegen Logik, saa man bliver uhyggelig tilmodet ved den, og aner, at den, der taler saaledes, vil kunne lære os at gyse. Nu aner man kun, og med Rette, at Hr. Mangius ikke en eneste Gang vil bringe os til at gyse. Som Shylock bør være mere ydmyg overfor Antonio, saaledes bør han, hvor han staaer paa sin egen Grund, være mere overlegen og bydende overfor et Kreatur, som han foragter i den Grad som Lancelot, og mere opreist, triumpherende, beruset af Skadefryd og af Hevnens Sodhed, da han følger Slutningen i Hælene, medens Antonio spadserer, for at sikkre sig imod at gaae glip af sit Bytte.

Hvor meget mere Videnskab kunde Rollen ikke taale! Selv Replikken „Har en Jøde ikke Vind?“ osv. siger Hr. Mangius suarete, som havde han eengang for tænkt Tanken i denne Form og nu maatte huffe sig om, for at faae den frem med alle dens Nuancer, end som om Ordene kom kogende af Harmen over hans Læber. Og nu Slutningsscenen, hvor meget mere Ild fordrer den ikke! Staaer denne Shylock paa Springet til med en blinkende og hvæsset Kniv at fæste sig over sin Modstander, saasnart Domsordet lyder? Ingenlunde; han glemmer selv ikke i dette yderste Dieblit en vis rolig Værdighed. Er han blodtørstig? Nei, han er kun haard.

Hr. Mangius faaer i denne Scene haardnaktheden, Kulden, ja endogsaa Baltheden fortrinligt frem (især i Replikken: En Ved, en Ved! jeg har en Ved i Himlen), han støder eller saarer aldrig Skjønhedsandsen, han har naaede felt og forstaaet enhver Enkelthed rigtigt; men der er nu eengang ikke Noget til, der i Konsten kan erstatte Inspirationen. Gg.

Ugens Politik.

Den 14de Mai 1868.

Værnepligtsloven vil ikke blive vedtagen i nærværende Session. Det lykkedes ikke at tilvejebringe Enighed i det nedsatte Bælsesudvalg om Geistlighedens fremtidige Stilling til Værnepligten; medens Folkethinget vedtog Bælsesudvalgets Majoritetsforslag med en Underændring af Ballefen

— Høndt Justitsministeren erklærede ikke at ville modtage Loven i denne Skikkelse — har Landsstinget saa godt som eenstemmig forkastet hele Lovudkastet. Som en naturlig Bølge af denne Afstemning har Krieger taget sit Lovforslag om en Tidsbetingelse for Geistliges Ordination tilbage.

Hvor ringe Haabet om, at de i Berlin angaaende det nordflesvigke Spørgsmaal indledede Underhandlinger skulde føre til et heldigt Resultat end er, gjør Frygten for, at dette Spørgsmaal skal antage større Dimensioner sig idelig gjeldende i de preussiske Blade, der opbyde hele deres Spidsfindighed for at opdage en Udvei, ad hvilken Preussen kan smutte bort fra sine i Prag indgaaede Forpligtelser. Grev Bismarcks Organer ansee det for bekvemst at formaae Wienerhoffet til at rage Kastanierne af Ilden for sin Modstander ved Sadoma og paastaar, at naar Preussen og Østerrig blot blive enige om Forstaaelsen af Pragfredens 5te Artikel, saa har ingen anden Magt, og mindst af alle Danmark, Ret til at tale et Ord med i denne Sag. Det wienfke Blad, „Das Vaterland“, imødegaaer denne Anskuelse og erklærer, at de Bestemmelser, som Østerrig lod optage i Pragtractaten til Fordeel for en tredje Magt, kan det ikke mere ophæve efter eget Godtbefindende. Disse Rettigheder ere allerede i en tredje Parts Besiddelse og kunne ikke erklæres ugyldige uden denne Parts egen Medvirkning. Det nævnte Blad tilføjer, at det flæsvigke Spørgsmaal har den mest omfattende Betydning; det er en Brand, som høert Dieblit kan staae i lys Lue, og det kan kun løses derved, at Preussen opfylder sine Forpligtelser eller Danmark giver Afkald paa sin Ret. „Köln. Zeit.“ beneger imidlertid, at der virkelig er indledte Underhandlinger mellem Cabinetterne i Wien og Berlin om dette Spørgsmaal og siger: „Med Hensyn til Nordflesvig har et ministerielt Blads Antydning om, at der maaskee kunde forhandles med Østerrig om Pragfredens 5te Artikel, saaledes som det saa ofte skeer ved slige Leiligheder, fremkaldt de mest forskellige Rygter. „Le Siecle“ forklarer, naturligvis ifølge de bedste Kilder, at man snart kan vente, at der vil træffes en Overenskomst mellem Preussen og Østerrig angaaende dette Anliggende, hvilket har vakt Forundring baade i Wien og i Berlin, hvor man ikke vidste Noget derom. Det følger ganske af sig selv, at der slet ikke er Tale om nogen forestaaende Overenskomst. De øvrige Angivelser angaaende dette Punkt ville vi foreløbig lade staae ved deres Værd. Med Hensyn til de factiske Forhold kan man af bestemte Symptomer uddrage den Slutning, at der indtil Midten af forrige Uge ikke fra preussisk Side er foretaget noget Strid, sigtend: til at indlede Forhandlinger om Pragfredens 5te Artikel.“

Ad telegraphist Dei erfares, at et senere Numer af „Köln. Z.“ indeholder en ledende Artikel om det nordflesvigke Spørgsmaal, hvori der paastaars, at Forhandlingerne i Berlin ere komne til et Vendepunkt, og „Köln. Zeitung“ imødegaaer tillige de danske Blades Paahand, at den hele Forhandling slet ikke er alvorlig meent fra preussisk Side. Men isædetfor at segte mod Windmøller ved at paastaae, at „Dagbladet“ har gjort Fordring paa hele Slesvigs Tilbagegivelse, hvilken Fordring som bekendt aldrig er bleven ophjælet, vilde Forfikringen om, at Underhandlingerne i Berlin føres i den Hensigt at opnaae et tilfredsstillende Resultat, alene have overbevisende Kraft, hvis „Köln. Zeit.“ tillige kunde erklære, at det preussiske Cabinet var villigt til at lade den i Pragtractaten paabudne Afstemning i Nordflesvig foregaae og finde sig i det Udfald, som denne Afstemning maatte faae. Det er den eneste praktiske Maade, paa hvilken Preussen kan rense sig for den kun altfor vel begrundede Mistanke, at det ikke vil opfylde sine tractatmæssige indgaaede Forpligtelser.

Den af de franske Keiser i Orleans holdte Tale indeholder kun en eneste Ytring, der berører den udenlandske Politik. Keiseren betoner den overalt i Europa herskende Ro og erklærer, at Handel og Industri kunne udvikle sig med Tilidsfuldhed. Skal dette betyde, at de mørke Punkter paa horisonten, som Napoleon III faae i Amiens, ere forsvundne, at alle de brændende Spørgsmaal ere afgjorte, og at hele Europa nu med Tryghed kan hengive sig til Fredens Gjerning? De franske Regeringsblade have i denne Uge opbudt hele deres Veltalenhed for at godtgjøre, at dette Spørgsmaal maa besvares bekræftende, men Kjendsgjerninger staae endnu stedse i afgjort Strid med denne Opfattelse. Den franske Hær er nu fuldstændigt reorganiseret og forsynet med Chassepotgeværer; den franske Flaade er udrustet; alle Foranstaltninger ere provianterede og forsynede med nyt Støvs, og Hæseopkjøbet, der i Almindelighed udsættes saa længe som muligt, har fundet Sted. Frankrig staaer slagfærdigt, men dette Krigsberedskab er næsten ligesaa kostbart som en Krig, især naar denne føres paa fjendligt Territorium. De samlede Stridskræfter maae enten benyttes, eller ogsaa maa der strides til en Afslutning; den nuværende Tilstand kan ikke opretholdes uden at fremkalde en finantfiel Krise. Det er ikke mange Maaneder siden, at de franske Regeringsblade erklærede, at preussiske Troppers Nærværelse paa Rastningen Mainz' Bolde vilde være casus belli, og for Diebliffet paastaaer Grev Bismarcks Organ med stor Over, at Spørgsmaalet om denne Stændfæstnings fremtidige Garnison er et reent tydf